

December-January 2020, Volume 9, Issue 5

Relationship between Temperament and Academic Motivation of Nursing and Midwifery

Elham Banaee ¹, Shahnaz Pouladi ^{2*}, Masoud Bahreini ³, Rahim Tahmasebi ⁴

1-Student of M.Sc, Student Research Committee, Faculty of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

2- Associate Professor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

2- Associate Professor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

4- Professor, Department of Biostatistics, Faculty of Public Health, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

* **Corresponding author:** Shahnaz Pouladi Associate professor of Bushehr University of Medical Sciences, School of Nursing and Midwifery, Bushehr, Iran.

Email: Sh.pooladi@bpums.ac.ir

Received: 20 Sep 2020

Accepted: 5 Jan 2020

Abstract

Introduction: Individual desires and motivations vary from person to person depending on different temperaments. Therefore, this study aimed to investigate the relationship between temperament and academic motivation of nursing and midwifery students of Bushehr University of Medical Sciences in the second semester of 2017-2018.

Methods: This descriptive-analytical study was performed on 296 nursing and midwifery students of Bushehr University of Medical Sciences in the second semester of the 2017-2018 academic year. Sampling was done by stratified random sampling. The data were collected by Self-report and using questionnaires of mojahedi temperament (2014) and vallerand motivation of academic achievement (1992). Data were analyzed by SPSS software version 22, using descriptive statistics and analytical tests as Chi-square at the significance level of less than 0.05.

Results: Out of 296 students, 94 people were with cold and dry temperament (31.8%), 93 people were with cold and wet temperament (31.4%), 55 people were with hot and wet temperament (18.6%), 54 people were with hot and dry temperament (18.2%). Most students (69.33%) had good motivation for academic achievement. The mean score of the motivation of academic achievement participant in students with cold and wet temperament was (124.42±18.6), cold and dry temperament was(114.48±20.01), hot and wet temperament was (124.84±20.11), and hot and dry temperament was(137.39±20.74) that showed a significant difference between students' motivation of academic achievement according to their temperaments(p <0.001), so that the highest academic motivation in students with hot and dry temperaments and the least academic motivation were observed in students with cold and dry temperament.

Conclusions: The results of the present study showed that temperament can play a decisive role in a person's academic. Therefore, it is suggested that by using the teachings of traditional medicine and temperament correction by health policymakers as well as those in charge of education, the field of improving the level of academic motivation in students should be provided.

Keywords: Nursing students, Academic motivation, Temperament

ارتباط مزاج با انگیزش تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری و مامایی

الهام بنائی^۱، شهناز پولادی^{۲*}، مسعود بحرینی^۳، رحیم طهماسبی^۴

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.
 ۲- دانشیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.
 ۳- دانشیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.
 ۴- استاد، گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.
 نویسنده مسئول: شهناز پولادی، دانشیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.
 ایمیل: Sh.pooladi@bpums.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۶/۳۰

چکیده

مقدمه: تمایلات و انگیزش‌های فردی در افراد متفاوت با توجه به مزاج‌های گوناگون متفاوت است. لذا این مطالعه با هدف بررسی رابطه مزاج با انگیزش تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ انجام شد.

روش کار: این مطالعه توصیفی تحلیلی بر روی ۲۹۶ دانشجوی رشته‌های پرستاری و مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ انجام شد. نمونه‌گیری به صورت تصادفی طبقه‌ای انجام شد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های مزاج شناسی مجاهدی (۱۳۹۳) و انگیزش پیشرفت تحصیلی والرانند (۱۹۹۲) به صورت خود گزارشی جمع‌آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS و پیرایش ۲۲ با ارائه شاخص‌های توصیفی روش‌های آمار توصیفی و آزمون‌های کای-دو در سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: از بین ۲۹۶ دانشجو، ۹۴ نفر (۳۱/۸ درصد) دارای مزاج سرد و خشک، ۹۳ نفر (۳۱/۴ درصد) دارای مزاج سرد و تر، ۵۵ نفر (۱۸/۶ درصد) دارای مزاج گرم و تر و ۵۴ نفر (۱۸/۲ درصد) دارای مزاج گرم و خشک بودند. اکثر دانشجویان (۶۹/۳۳ درصد) از انگیزش تحصیلی خوبی برخوردار بودند. میانگین نمره انگیزش تحصیلی به ترتیب در دانشجویان با مزاج سرد و تر (۱۸/۶ ± ۱۲۴/۴۲)، مزاج سرد و خشک (۲۰/۰۱ ± ۱۱۴/۴۸)، مزاج گرم و تر (۲۰/۱۱ ± ۱۳۴/۸۴) و مزاج گرم و خشک (۲۰/۷۴ ± ۱۳۷/۳۹) بیانگر تفاوت معنا دار انگیزش تحصیلی دانشجویان با توجه به مزاج‌های آنان می‌باشد (p < ۰/۰۰۱) به نحوی که بالاترین انگیزش تحصیلی در دانشجویان با مزاج گرم و خشک و کمترین انگیزش تحصیلی در دانشجویان با مزاج سرد و خشک مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نشان داد مزاج می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در میزان انگیزش تحصیلی فرد داشته باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد با بکارگیری آموزه‌های طب سنتی و اصلاح مزاج توسط سیاست‌گذاران عرصه بهداشتی و همچنین متولیان امر آموزش، زمینه ارتقاء سطح انگیزش تحصیلی در دانشجویان فراهم گردد.

کلیدواژه‌ها: دانشجویان پرستاری، انگیزش تحصیلی، مزاج.

مقدمه

[۲]. پرستاری به عنوان یک رشته دانشگاهی با استفاده از دانش و مهارت‌ها خدماتی را به افراد سالم و بیمار در مراکز مختلف ارائه می‌دهد [۳]. براساس آمارهای منتشر شده سالانه حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد دانشجویان پرستاری در سراسر جهان از ادامه تحصیل انصراف می‌دهند [۴] و بسیاری از آن‌ها در مدت تحصیل دارای انگیزش تحصیلی کافی نیستند

دانشجویان به عنوان منابع معنوی جامعه و آینده‌سازان کشور و نیروهای گزیده از نظر استعداد، خلاقیت و پشتکار هستند [۱]. طبق آخرین آمار وزارت بهداشت ۲۰۷ هزار دانشجو در رشته‌های علوم پزشکی می‌باشند که ۲۵ درصد از این دانشجویان در رشته پرستاری مشغول به تحصیل هستند

[۵].

مورد مطالعه قرار داده است اشاره نمود [۱۵]. یافته های مطالعه مذکور گویای ارتباط ویژگی های شخصیتی بر انگیزش پیشرفت تحصیلی می باشد. زر و همکاران (۱۳۹۶) در خصوص مقایسه وضعیت مزاج در افراد فعال و غیر فعال گزارش نمودند افراد گرم مزاج تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت بدنی داشتند [۱۶]. همچنین صفری و همکاران (۱۳۹۶) نیز در مطالعه خود گزارش نمودند که وظیفه مداری در دانشجویان با مزاج گرم نمود بیشتری دارد [۱۷]. بنائی و همکاران (۱۳۹۷) نیز عنوان نمودند که مزاج با مهارت های ارتباطی دانشجویان ارتباط دارد [۱۸]. با توجه به مطالعات ذکر شده و محدودیت مطالعات در خصوص رابطه مزاج و انگیزش پیشرفت تحصیلی و همچنین اهمیت آگاهی از مزاج دانشجویان به عنوان قشر مهم جامعه به منظور ارتقاء انگیزش پیشرفت تحصیلی آنان؛ این پژوهش با هدف بررسی رابطه مزاج با انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی شهر بوشهر در سال ۹۷-۱۳۹۶ انجام شد.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه مقطعی از نوع همبستگی است که در اردیبهشت ماه سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ انجام شد. جامعه پژوهش، دانشجویان رشته پرستاری و مامایی در حال تحصیل در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر بودند. حجم نمونه با توجه به مقدار ضریب همبستگی قابل برداشت براساس مطالعه محمودی میمند و همکاران با در نظر گرفتن سطح خطای $\alpha = 0.01$ ، ضریب همبستگی 0.23 و توان آزمون 0.90 ، با توجه به فرمول زیر، حجم نمونه 273 نفر محاسبه گردید اما با در نظر گرفتن 10% درصد ریزش احتمالی، حجم نمونه نهایی 300 نفر در نظر گرفته شد [۱۹].

$$n = \frac{(z_{1-\alpha/2} + z_{\beta})^2}{\frac{1}{4} \left(\ln \frac{1+r}{1-r} \right)^2} = \frac{(z_{1-0.01/2} + z_{0.9})^2}{\frac{1}{4} \left(\ln \frac{1+0.23}{1-0.23} \right)^2} + 3 = 273$$

معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: دانشجو حداقل یک ترم در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر تحصیل کرده باشد و مطالعاتی راجع به تعدیل مزاج انجام نداده باشد و تمایل به حضور در مطالعه داشته و دانشجوی مهمان

در خصوص جویندگان علم و دانشجویان، انگیزش تحصیلی از اهمیت ویژه ای برخوردار است [۶]. انگیزش تحصیلی به تمایل درونی فراگیر که موجب هدایت رفتار او به سوی یادگیری و پیشرفت تحصیلی می گردد، اطلاق می شود [۷]. رشته پرستاری نیز با جان انسان ها سر و کار دارد و کاهش انگیزش در این رشته می تواند سبب تاثیرات زیاد و مخربی بر خود فرد و سلامت جامعه گردیده و موجب اتلاف سرمایه های زیادی خواهد شد [۸].

عوامل زیادی از جمله درآمد خانواده، داشتن امید، میزان عزت نفس، ویژگی های شخصیتی بر انگیزش تحصیلی تاثیر گذار است [۹،۷]. تفاوت های فردی به نحوی است که میزان یادگیری و انگیزش تحصیلی در دو قلو های یکسان نیز متفاوت است [۱۰]. مزاج نیز یکی از صفات فردی است که از فردی به فرد دیگر متفاوت بوده و بر رفتار و توانایی افراد تأثیر میگذارد. مزاج در طب سنتی ایران به مفهوم کیفیت یکسان و جدیدی است که در نتیجه آمیختن ارکان به یکدیگر و فعل و انفعال آن ها به وجود می آید. براساس مبانی طب سنتی، بدن انسان از امتزاج ارکان چهارگانه آب، خاک، آتش و هوا که از لحاظ گرمی، سردی، تری، خشکی متفاوتند، ساخته می شود [۱۱]. تقسیم بندی مزاج در قالب نه دسته مزاج توسط ابوعلی سینا انجام شده است که چهار دسته آن تحت عنوان مزاج های نامعتدل مرکب شامل: گرم و تر، سرد و تر، گرم و خشک، سرد و خشک در خصوص آدمی مصداق می یابد [۱۲].

نوع مزاج بر عوامل مختلفی از جمله حافظه، نظم و انضباط، تربیت پذیری، انرژی زیاد، تمرکز، هوش و یادگیری تاثیر گذار است و هر مزاج در حالت طبیعی توان معینی دارد [۱۳]. طاووسی در مطالعه خود عنوان داشت که بیشتر دانشجویان علوم پزشکی اصفهان مزاج گرم و تر داشتند و مزاج بر شخصیت فرد موثر است [۱۴]. با توجه به تاثیر مزاج بر میزان یادگیری و اهمیت انگیزش تحصیلی در یادگیری، ارتباط مزاج با انگیزش تحصیلی دور از ذهن نمی باشد.

مطالعات متعددی در خصوص مزاج و پیشرفت تحصیلی به صورت جداگانه صورت گرفته است؛ در این خصوص می توان به مطالعه مقیمیان و همکاران که ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری را

بررسی قرار گرفته که $CVI=0.70-1.00$ گزارش شده است. اعتبار این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0.71 گزارش شده است، که حاکی از همسانی درونی آن است [۲۰]. همچنین جهت ارزیابی انگیزش پیشرفت تحصیلی افراد شرکت کننده از پرسشنامه انگیزش تحصیلی (vallerand Academic motivation scale) یا AMS) استفاده شد. این پرسشنامه حاوی ۲۸ گویه است و دارای سه حیطه "انگیزش درونی" (۱۲ گویه)، "انگیزش بیرونی" (۱۲ گویه) و "بی انگیزگی" (۴ گویه) است. هر گویه بر روی یک طیف هفت درجه ای لیکرت (اصلا، خیلی کم، کمی، متوسط، زیاد، خیلی زیاد، کاملا) که به ترتیب نمره ۱ تا ۷ به آن ها تعلق می گیرد؛ پاسخ داده می شود. سپس میزان انگیزش تحصیلی براساس امتیاز بدست آمده دسته بندی می گردد، به این شکل که نمرات بین ۲۸ تا ۷۰ میزان انگیزش تحصیلی ضعیف، نمرات بین ۷۰ تا ۱۱۲ میزان انگیزش تحصیلی در سطح متوسط و نمرات بالای ۱۱۲ میزان انگیزش تحصیلی خوب در نظر گرفته می شود. جهت روان سنجی پرسشنامه تمام مراحل روایی صوری (کیفی و کمی)، روایی محتوا کیفی و کمی انجام شده است. پایایی پرسشنامه با محاسبه آلفای کرونباخ ($\alpha=0.88$) و دو نیمه کردن ($r=0.73$) تایید گردیده است [۲۱]. همچنین در مطالعه ویسانی و همکاران (۱۳۹۱) میزان آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های انگیزش درونی، بیرونی و بی انگیزگی به ترتیب 0.84 ، 0.86 و 0.67 بدست آمد. همچنین شاخص های تحلیل عامل تأییدی ($CFI=0.99$ ، $GFI=0.96$ ، $AGFI=0.94$ ، $RMSEA=0.036$) این مطالعه با کد اخلاق IR.BPUMS. REC.1395.173 تأیید و ثبت شد. پس از هماهنگی با دانشجویان و توضیح اهداف پژوهش و گرفتن رضایت آگاهانه و دادن اطمینان از این که اطلاعات افراد محرمانه خواهد ماند، پرسشنامه ها در اختیار آنان قرار گرفت. تکمیل پرسشنامه ها به صورت خود گزارشی بود. در زمان پر کردن پرسشنامه پژوهشگر حضور داشت تا در صورتی که نیاز به توضیح بود ابهام برطرف شود. نتایج تحقیق در صورت تمایل در اختیار دانشجویان و مسئولین قرار گرفت.

ابتدا نرمال بودن توزیع متغیرهای کمی مورد مطالعه با استفاده از آزمون تطابق شاپیرو-ویلک که پیش فرض

نباشد. معیار خروج از مطالعه عدم تکمیل کامل پرسشنامه توسط دانشجوی شرکت کننده در مطالعه بود. نمونه گیری به روش تصادفی طبقه ای انجام و ۳۰۰ دانشجو وارد مطالعه شدند که ۴ دانشجو به دلیل عدم تکمیل کامل پرسشنامه ها از مطالعه خارج شدند.

ابزار گرد آوری داده ها در این پژوهش شامل فرم اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه مزاج شناسی مجاهدی (۱۳۹۳) و پرسشنامه انگیزش پیشرفت تحصیلی vallerand (۱۹۹۲) می باشد. فرم اطلاعات دموگرافیک شامل: سن، جنس، رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی، محل سکونت، وضعیت تأهل دانشجویان و سؤال درباره انجام اقدامات در زمینه تعدیل مزاج بود.

پرسشنامه مزاج شناسی مجاهدی (۱۳۹۳) شامل ۱۰ گویه برای تعیین مزاج است که ۸ سوال اول مربوط به تعیین مزاج گرم، معتدل و سرد و سوال ۹ و ۱۰ مربوط به تعیین مزاج تر، معتدل و خشک می باشد. سوالات به صورت مقیاس سه گزینه ای با رتبه بندی اسمی بود که گزینه اول هر سوال بر شدت سردی یا تری، گزینه دوم حالت اعتدال و گزینه سوم بر شدت گرمی یا خشکی دلالت می نمود و داوطلب در هر سوال یک گزینه را که به شرایط خود نزدیک تر می دانست انتخاب می نمود. مجموع نمره کل ۳۰ است در صورتی که مجموع نمره های قسمت اول پرسشنامه ۲۴ و مجموع نمره های قسمت دوم پرسشنامه ۶ می باشد. نقطه برش مزاج مشارکت کنندگان به صورت گرم (نمره برابر یا بالای ۱۹)، سرد (برابر یا کمتر از ۱۴)، تر (نمره برابر یا کمتر از ۳)، خشک (نمره برابر یا بالای ۵) و معتدل (نمرات بین ۱۸-۱۵ و ۴) تعیین می گردد. در قسمت اول پرسشنامه که دارای ۸ گویه و در قسمت دوم که دو گویه است نمره فرد محاسبه شده و براساس نقطه برش های استاندارد پرسشنامه وضعیت مزاج فرد محاسبه می شود. سرد و گرم بودن مزاج فرد از نمرات ۸ گویه اول و تر یا خشک بودن از نمرات ۲ گویه بعدی بدست می آید. به عنوان مثال دانشجو از قسمت اول نمره ۸ دریافت کرده پس بنا بر نمره دهی سرد می شود و در قسمت دوم نمره ۲ دریافت کرده و بنابراین نمره دهی چون کمتر از ۳ است تر می شود و مزاج این مشارکت کننده سرد و تر است. این پرسشنامه از روایی و پایایی مطلوبی در جامعه ایرانی برخوردار است. جهت روان سنجی پرسشنامه، روایی محتوا و صوری مورد

آماری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها

نتایج تجزیه و تحلیل ۲۹۶ نفر از دانشجویان شرکت کننده در مطالعه نشان داد اکثر دانشجویان را زن (۷۵/۳ درصد) و افراد مجرد (۷۷/۴ درصد) تشکیل می دادند که بیشتر آن ها در رشته پرستاری (۶۶/۲ درصد)، ترم ۴ (۲۹ درصد) با مقطع کارشناسی (۸۹/۵ درصد) در حال تحصیل بودند از نظر سکونت، اکثر دانشجویان در خوابگاه سکونت داشته (۸۱ درصد) و ۵۹/۸ درصد دانشجویان بومی استان بودند. میانگین سنی دانشجویان $23 \pm 4/48$ سال و میانگین معدل آنها $16/79 \pm 1/77$ بود (جدول ۱).

طبیعی بودن توزیع متغیرها را مورد آزمون قرار می دهد، مورد ارزیابی قرار گرفته و نتایج بیان کننده عدم انحراف توزیع داده ها از توزیع نرمال بودند. در تحلیل داده ها علاوه بر ارائه شاخصهای توصیفی از تحلیل واریانس یک طرفه جهت تعیین ارتباط بین انگیزش تحصیلی با وضعیت چهار گانه مزاج و از آزمون کای-دو جهت تعیین ارتباط بین وضعیت مزاج و میزان انگیزش تحصیلی با ویژگیهای جمعیت شناختی کیفی دانشجویان مشارکت کننده در مطالعه و از تحلیل واریانس یک طرفه در تعیین ارتباط بین وضعیت مزاج و معدل تحصیلی دانشجویان استفاده شد، تحلیل داده ها توسط نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام شده است. سطح معنی داری برای کلیه آزمونهای

جدول ۱. توزیع ویژگیهای جمعیت شناختی دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

متغیر	فراوانی (درصد)
جنسیت	مرد ۷۳(۲۴/۷)
	زن ۲۲۳(۷۵/۳)
وضعیت تاهل	مجرد ۲۲۹(۷۷/۴)
	متاهل ۶۷(۲۲/۶)
رشته تحصیلی	پرستاری ۱۹۶(۶۶/۲)
	مامایی ۱۰۰(۳۳/۸)
مقطع تحصیلی	کارشناسی ۲۶۵(۸۹/۵)
	کارشناسی ارشد ۳۱(۱۰/۵)
ترم تحصیلی	ترم ۲ کارشناسی و ارشد ۷۶(۲۵/۷)
	ترم ۴ ۸۶(۲۹/۰)
	ترم ۶ ۷۵(۲۵/۳)
	ترم ۸ ۵۹(۲۰/۰)
محل سکونت	خوابگاه ۲۴۰(۸۱/۰)
	منزل ۵۶(۱۹/۰)
وضعیت بومی	بومی ۱۷۷(۵۹/۸)
	غیر بومی ۱۱۹(۴۰/۲)
سن	۲۳/۴۲±۴/۴۸ : انحراف معیار + میانگین
معدل	۱۶/۷۹±۱/۷۷ : انحراف معیار + میانگین

نتایج مطالعه نشان داد میانگین انگیزش تحصیلی

۱۲۵/۲۴±۲۱/۲۰ بود. اکثر دانشجویان (۶۹/۲۶ درصد) از

جدول ۲: فراوانی دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بر حسب انگیزش تحصیلی

انگیزش تحصیلی	فراوانی (درصد)	میانگین انگیزش تحصیلی
ضعیف	۱۰(۳/۴)	۱۲۵/۲۴±۲۱/۲۰
متوسط	۹۰(۳۰/۴)	
خوب	۲۰۵(۶۹/۲۶)	
جمع کل	۲۹۶(۱۰۰)	

به سه مزاج دیگر برخوردار می باشند (برای هر سه مقایسه $p < 0/001$) همچنین افراد دارای مزاج سرد و تر از افراد دارای مزاج های "گرم و تر" و "گرم و خشک" از انگیزش تحصیلی کمتر برخوردار بوده ($p < 0/001$) و میانگین نمره انگیزش تحصیلی افراد گرم و خشک نسبت به افراد گرم و تر تفاوتی نداشتند ($p = 0/49$). در یک نتیجه گیری کلی، افراد سرد مزاج (مزاج های "سرد و تر" و "سرد و خشک") از میانگین نمره انگیزش تحصیلی پایین تری نسبت به افراد گرم مزاج (مزاج های "گرم و تر" و "گرم و خشک") برخوردار بودند. (جدول ۳).

یافته های (جدول ۳) نشان داد میانگین نمره انگیزش تحصیلی دانشجویان در مزاج های مختلف دارای تفاوت معناداری می باشند ($p < 0/001$). به منظور تشخیص اینکه کدام یک از مزاجهای چهارگانه از نظر انگیزش تحصیلی با سایر مزاجها تفاوت دارد از آزمونهای تعقیبی بنفرونی استفاده شده است. مقایسات چندگانه در (جدول ۴) نشان داد که تمامی مقایسات دو بدو بجز مقایسه دو مزاج "گرم و خشک" و "گرم و تر" معنی دار می باشند، بدین ترتیب که دانشجویان دارای مزاج سرد و خشک از نمره انگیزش پایین تری نسبت

جدول ۳: ارتباط انگیزش تحصیلی و مزاج دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

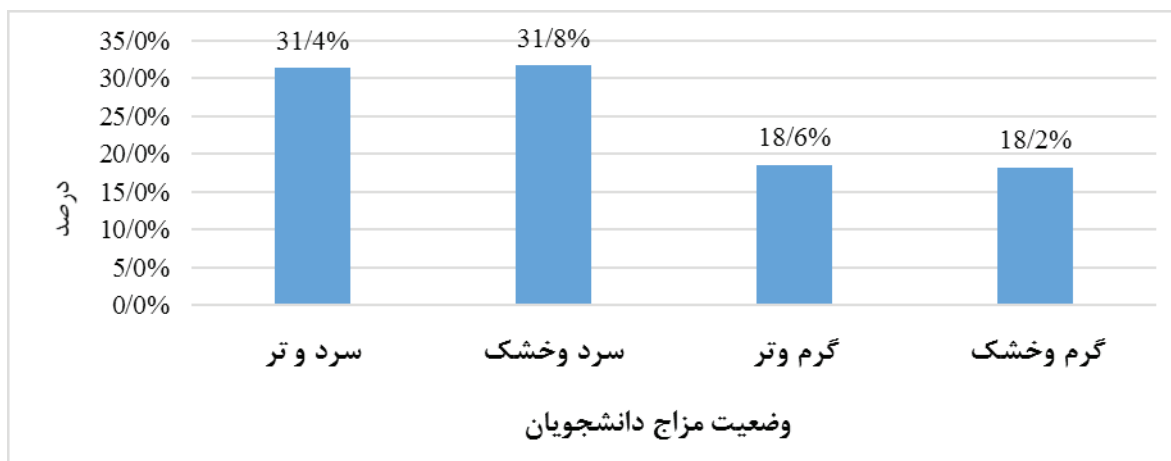
مزاج	نمره انگیزش تحصیلی انحراف معیار ± میانگین	آماره F	P value
سرد و تر	۱۲۴/۴۲ ± ۱۸/۶	۲۳/۱۰۶	< 0/001
سرد و خشک	۱۱۴/۴۸ ± ۲۰/۰۱		
گرم و تر	۱۳۴/۸۴ ± ۲۰/۱۱		
گرم و خشک	۱۳۷/۳۹ ± ۲۰/۷۴		

جدول ۴: مقایسات چندگانه انگیزش تحصیلی برحسب مزاج های مختلف دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

مقایسات چندگانه	اختلاف میانگین	خطای معیار	p-value	فاصله اطمینان ۹۵٪	
				باند پایین	باند بالا
سرد و خشک	۱۰/۶۶	۲/۸۰	< 0/001	۳/۲۱	۱۸/۱۱
سرد و تر	-۱۰/۴۲	۳/۲۶	0/001	-۱۹/۰۸	-۱/۷۵
گرم و خشک	-۱۲/۹۷	۳/۲۸	< 0/001	-۲۱/۶۹	-۴/۲۵
سرد و تر	-۱۰/۶۶	۲/۸۰	< 0/001	-۱۸/۱۱	-۳/۲۱
سرد و خشک	-۲۱/۰۸	۳/۲۶	< 0/001	-۲۹/۷۳	-۱۲/۴۳
گرم و خشک	-۲۳/۶۳	۳/۲۷	< 0/001	-۳۲/۳۳	-۱۴/۹۴
سرد و تر	۱۰/۴۲	۳/۲۶	0/001	۱/۷۵	۱۹/۰۸
گرم و تر	۲۱/۰۸	۳/۲۶	< 0/001	۱۲/۴۳	۲۹/۷۳
گرم و خشک	-۲/۵۵	۳/۶۷	> 0/99	-۱۲/۳۱	۷/۲۱
سرد و تر	۱۲/۹۷	۳/۲۸	< 0/001	۴/۲۵	۲۱/۶۹
گرم و خشک	۲۳/۶۳	۳/۲۷	< 0/001	۱۴/۹۴	۳۲/۳۳
گرم و تر	۲/۵۵	۳/۶۷	> 0/99	-۷/۲۱	۱۲/۳۱

و تر (۳۱/۴ درصد) برخوردار بودند و بقیه دارای مزاج گرم و تر (۱۸/۶ درصد) و مزاج گرم و خشک (۱۸/۲ درصد) بودند.

نتایج مطالعه در (نمودار ۱) نشان داد بیشتر دانشجویان مورد مطالعه از مزاج سرد و خشک (۳۱/۸ درصد) و یا مزاج سرد

نمودار ۱: توصیف وضعیت مزاج دانشجویان دانشجوین پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

انضباط، تلاش، پشتکار، مسئولیت پذیر، وظیفه شناس، مصمم، با اراده، پرنرزی شناخته می شوند دارای بیشترین انگیزش تحصیلی هستند [۲۳]. طاووسی (۱۳۹۷) نیز در مطالعه خود بیان داشت که مزاج بر شخصیت دانشجویان تاثیر گذار است و یک فرد با یک مزاج خاص یکسری از ویژگی های اخلاقی و رفتاری دارد که با یک کیفیت خاص غالب در بدنش مرتبط است [۱۴]. براساس منابع طب سنتی مزاج بر رفتار و توانایی افراد تاثیر می گذارد به طوری که افراد با مزاج سرد و خشک افرادی کم حرف، بد گمان، مضطرب، نگران بیش از حد می باشد که با ویژگی های افراد با صفت روان رنجور مطابقت داشته و پایین بودن انگیزش تحصیلی در افراد با مزاج سرد و خشک را توجیه می کند. همچنین افراد گرم مزاج افرادی فعال، پر جنب و جوش، خوش بین، با اراده، با هوش هستند که با افراد دارای صفت وجدانی مطابقت داشته [۱۳، ۱۴، ۲۳] و بالا بودن انگیزش تحصیلی در این افراد را تایید می کند.

در مطالعه حاضر مزاج بیشتر دانشجویان مزاج سرد بود و در مزاج سرد بیشتر دانشجویان دارای مزاج سرد و خشک بودند و مزاج گرم و خشک کمترین نوع مزاج در بین افراد مورد مطالعه بود که با یافته های سهراب وند و همکاران (۱۳۹۱) همخوانی دارد. در مطالعه سهراب وند و همکاران مزاج شخصی و رحم در زنان نابارور مورد بررسی قرار گرفته که نتایج آن نشان داد مزاج سرد بیشترین مزاج در میان افراد است [۲۴]. در تبیین هم سو بودن نتایج مطالعه حاضر با مطالعه سهراب وند می توان بیان داشت؛ افراد مورد مطالعه سهراب وند همگی مؤنث می باشند و اکثر افراد در این مطالعه نیز مؤنث می باشند و طبق نظرات گذشتگان، مزاج مردان بیشتر گرم می باشد در حالی که

نتایج آزمون کای اسکور نشان داد که بین مزاج و رشته تحصیلی، محل سکونت و معدل تحصیلی دانشجویان رابطه معنی دار وجود داشت ($P < 0/05$)؛ به طوری که مزاج دانشجویان رشته مامایی بیشتر سرد و خشک (۳۶ درصد) بود و دانشجویان پرستاری از مزاج سرد و تر (۳۶/۷ درصد) برخوردار بودند. مزاج دانشجویان ساکن خوابگاه بیشتر سرد و خشک (۳۵/۴ درصد) در حالی که مزاج دانشجویان ساکن منزل بیشتر گرم و خشک (۳۵/۷ درصد) و میانگین نمره معدل تحصیلی در دانشجویان با مزاج گرم و خشک از بقیه ی مزاج ها بیشتر بود. اما بین مزاج دانشجویان با جنسیت، تأهل، مقطع تحصیلی، ترم تحصیلی و وضعیت بومی ارتباط معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

بحث

نتایج مطالعه نشان داد افراد گرم مزاج از میانگین انگیزش تحصیلی بالاتری نسبت به افراد سرد مزاج برخوردار بودند؛ به طوری که افراد با مزاج سرد و خشک از کمترین انگیزش تحصیلی و افراد با مزاج سرد و تر از انگیزش تحصیلی پایین تری نسبت به افراد با مزاج گرم برخوردار بودند و میانگین نمره انگیزش تحصیلی در افراد با مزاج گرم و خشک و گرم و تر تفاوت معنی داری نداشت. براساس جستجو های انجام شده مطالعه ای مشابه با اهداف مطالعه ی حاضر یافت نشد اما در مطالعات مرتبط در حوزه شخصیتی و به استناد مطالعه تمنایی فرد (۱۳۹۳) ویژگی های شخصیتی بر انگیزش پیشرفت دانشجویان مؤثر است به طوری که افراد با صفت روان رنجوری که دارای ویژگی نگران، اضطراب زیاد و بی ثباتی عاطفی هستند، کمترین انگیزش تحصیلی را دارند و افراد با صفت شخصیتی وجدانی که با ویژگی داشتن

همخوانی داشت [۷]. عدم ارتباط تأهل با انگیزش پیشرفت تحصیلی در این مطالعه با یافته های مطالعه بخشنده و همکاران (۱۳۹۳) که انگیزش تحصیلی دانشجویان متأهل دانشگاه علوم پزشکی اهواز را به طور معناداری بیشتر از دانشجویان مجرد می داند؛ مغایرت دارد [۳۱]. شاید کم بودن تعداد دانشجویان متأهل در پژوهش فعلی در مقایسه با دانشجویان مجرد از دلایل معنادار نشدن ارتباط بین انگیزه و وضعیت تأهل بوده است. نمره انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانشجویان مطالعه حاضر با جنسیت، مقطع تحصیلی و محل سکونت ارتباط معنی داری داشت؛ به طوری که دانشجویان زن مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد و ساکن در منزل از نمره انگیزش پیشرفت تحصیلی بیشتری نسبت به دانشجویان مرد مشغول به تحصیل در مقطع تحصیلی کارشناسی و ساکن در خوابگاه بودند. مطالعه روشن میلانی و همکاران [۷] و نوحی [۲۸] و تمنایی فر [۳۲] نیز ارتباط معنی داری بین جنسیت و انگیزش پیشرفت تحصیلی را گزارش می نمایند که با یافته های ما در این مطالعه مطابقت می کند. در تبیین وجود این ارتباط می توان گفت با توجه به اینکه در فرهنگ ما ایرانی ها خانم های نسل های قبلی (مثال مادران دانشجویان فعلی) غالباً خانه دار بوده و استقلال مالی ندارند. شاید دلیل بالاتر بودن انگیزه در دختران این باشد که آن ها می خواهند برخلاف مادران خود، در آینده از طریق ادامه تحصیل حضور بیشتری در اجتماع داشته باشند، خودشان شاغل باشند و از نظر مالی استقلال بیشتری داشته باشند و این عامل نیروی محرکه انگیزش آن ها برای تحصیل شده باشد. در مورد ارتباط انگیزه تحصیلی با وضعیت سکونت دانشجویان مشخص شد افرادی که با خانواده خود زندگی می کنند در مقایسه با کسانی که ساکن خوابگاه و کنار خانواده شان نیستند از میانگین نمره انگیزش تحصیلی بالاتری برخوردار هستند به طور کلی دانشجویانی که در منزل سکونت دارند از بسیاری از مشکلات محیط خوابگاه نظیر درگیری با هم اتاقی ها، عدم آرامش و تمرکز در محیط شلوغ مبرا هستند و این عوامل می تواند باعث بیشتر شدن انگیزه تحصیلی این دانشجویان شود.

سایر نتایج نشان داد که مزاج با معدل ارتباط معنی دار داشت به طوری که میانگین معدل در دانشجویان با مزاج گرم و خشک از بقیه ی مزاج ها بیشتر بود. این سینا در کتاب خود بیان می کند که افراد با مزاج گرم و خشک از

مزاج زنان بیشتر سرد است [۲۵]. که نتایج مطالعه حاضر را تایید می کند. در مطالعه مهدی زاده و همکاران (۱۳۹۲) که به بررسی ارتباط مزاج با سطح فعالیت دانشجویان غیر ورزشکار شهر شاهرود پرداخته؛ مزاج بیشتر افراد مورد مطالعه مزاج گرم و تر و کمترین مزاج، مزاج سرد و خشک بود [۲۶] که با یافته های مطالعه حاضر مغایرت دارد. تفاوت در نتایج مطالعه حاضر با مطالعه مهدی زاده را بایستی در عادات غذایی، سبک زندگی و مواردی از این قبیل جستجو نمود. با توجه به اینکه در مطالعه حاضر دانشجویان ساکن در خوابگاه از مزاج سرد بیشتری به نسبت دانشجویان غیر خوابگاهی برخوردار بودند، عادات غذایی دانشجویان ساکن در خوابگاه می تواند عاملی مؤثر در پیشرفت سرد مزاجی دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه باشد [۱۷، ۲۷].

در مطالعه حاضر اکثر دانشجویان (۶۹/۲٪) از انگیزش پیشرفت تحصیلی خوبی برخوردار بودند. نتایج این پژوهش با مطالعه نوحی و همکاران (۱۳۹۱) که انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری و پزشکی را خوب عنوان می کند [۲۸] و با مطالعه روشن میلانی و همکاران (۱۳۹۰) که انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی ارومیه را در حد متوسط تا خوب بیان می کند [۷] همسو می باشد. مطالعه روحی و همکاران نیز نشان داد که ۵۳/۳ درصد دانشجویان از نظر نمره انگیزش تحصیلی نمره بالاتر از میانگین داشتند که بیانگر انگیزه نسبتاً مطلوب در آنان بود [۲۹]. با وجود اینکه در مطالعه روحی کلیه رشته های علوم پزشکی مورد بررسی قرار گرفته است اما دانشجویان نمرات بالاتر از میانگین داشتند که نشان دهنده انگیزش تحصیلی در اکثریت رشته های علوم پزشکی است. رضاخانی (۱۳۸۶) نیز در مطالعه خود نشان داد که دانشجویان سایر رشته ها از انگیزش تحصیلی پایینی برخوردارند [۳۰]. دانشجویان پرستاری این رشته را با هدف کمک به هم نوع و انجام یک کار مفید انتخاب کرده اند و همچنین این انگیزه نقش بسیار مهمی در انجام خطیر پرستاری که با بهداشت و سلامت افراد و جامعه روبرو است دارد و عامل حفظ دانشجویان پرستاری در این رشته و ادامه تحصیل در مراتب علمی بالاتر و کسب موفقیت و پیشرفت تحصیلی و کمک در جهت اعتلا رشته پرستاری می باشد.

در این مطالعه انگیزش پیشرفت تحصیلی با تأهل، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی و وضعیت بومی ارتباط معنی داری نداشت که با مطالعه روشن میلانی و همکاران (۱۳۹۰)

و در شرایط آب و هوایی گرم و تر بوشهر و در فصل زمستان انجام شده است؛ پیشنهاد می شود این مطالعه طی سال های آینده در دانشگاه های دیگر سایر مناطق جغرافیایی و فصول مختلف و همچنین بر روی سایر دانشجویان انجام پذیرد.

سیاسگری

در نهایت از کلیه دانشجویان شرکت کننده در مطالعه که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند کمال تشکر را داریم. این پژوهش با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر انجام شده است و نتیجه پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی است.

تضاد منافع

این مقاله هیچ گونه تضاد و منافی نداشت.

حافظه و قدرت یادگیری بالایی برخوردارند و افرادی باهوش، زیرک و زرنگ هستند [۳۳]، بنابراین بیشتر بودن میانگین معدل در این افراد دور از انتظار نیست. از محدودیت های این طرح می توان اشاره نمود؛ این پژوهش مقطعی است و صرفا در آب و هوای گرم و تر انجام پذیرفته است؛ لذا تعمیم دادن نتایج این پژوهش به جامعه پژوهش را با محدودیت روبرو می نماید.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد مزاج با انگیزش تحصیلی ارتباط دارد؛ لذا پیشنهاد می گردد با بکارگیری آموزه های طب سنتی و اصلاح مزاج در دانشجویان ارتقاء سطح انگیزش تحصیلی در این افراد فراهم گردد. همچنین پیشنهاد می گردد مطالعات توصیفی بیشتری در این زمینه انجام شود و براساس نتایج بدست آمده مطالعات مداخله ای در این زمینه انجام شود. همچنین نظر به اینکه این مطالعه مقطعی بوده

References

1. Bakouei F, Kheyrikhah F, Adibrad H, Omidvar S. Effective factors on educational status of midwifery students in Babol University of Medical Sciences. *Strides in Development of Medical Education*. 2010; 7(1):44-50
2. Ministry of health and medical education of the Islamic Republic of Iran, Deputy of Education. 2020. <https://dme.behdasht.gov.ir/>.
3. Sadeghian E, Mohammadi N, Bigmoradi A, Tehrani T. Goal achievement in nursing clinical education and effective factors. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*. 2016;24(3):138-47. <https://doi.org/10.21859/nmj-24031>
4. Hanifi N, Parvizy S, Joolaei S. Nurses as motivators or suppressors of nursing students' learning in clinical learning. *Journal of Nursing Education*. 2012;1(1):14-24.
5. Norouzi S, Ramezaniabadr F, Norouzi A. Evaluation of intrinsic motivation of nursing students based on perceived motivational climate. *Journal of Medical Education Development*. 2018;11(29):34-43. <https://doi.org/10.29252/edcj.11.29.34>
6. Firouznia S, Yousefi A, Ghassemi G. The Relationship between academic motivation and academic achievement in medical students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009;9(1):79-84.
7. Roshan milani S, Aghaii I, Kheradmand F, Saboory E, Mikaili P, Masudi S, et al. A Study on the academic motivation and its relation with individual state and academic achievement on basic medical students of Urmia University of Medical Sciences. *Nursing and Midwifery Journal*. 2011;9(5):357-66.
8. Vahedi S, Esmaeel poor K, Zamanzadeh V, Ataee zade A. The nursing students' motivational profile and its relationship to their academic achievement: A person-oriented approach. *Quarterly Journal of Nursing Management*. 2012;1(1):36-46.
9. Sanaeinasab H, Rashidi jahan H, Saffari M. Influential factors on academic achievement of university students. *Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences*. 2013;5(4):243-9.
10. Mojtez N, Ghorbani E, Rahimi A. Individual differences in teaching and learning. international conference on social and educational science, Humanities and Psychology 27; Faculty of Humanities, university of Ardabil 2017.
11. Jorjani S. *Al-aqraz al-tebieh va al-mabahes al-alayeh*. Tehran: University of Tehran press; 2009.
12. Avecina. *The canon of medicine*. Sharafkandi H editor. Tehran: Soroush press; 1991.
13. Yasrebi M, Farahani M, Kheirandish H, Asghari M. The role of temperament in education with an emphasis on ethical education from the point of view of islamic scholars and experts in traditional medicine of Iran. *Journal of Research in Islamic Education*. 2016;23(28):35-66.
14. Tavooosi R, Mazaheri M. The Relationship between personality types and temperaments (mizaj) in terms of Iranian traditional medicine among medical students in Isfahan University of Medical Sciences, Iran, during the years

- 2015-2017. Journal Of Isfahan Medical School. 2018;36(498):1149-55.
15. Moghimian M, Karimi T. The relationship between personality traits and academic motivation in nursing student. Iran Journal of Nursing. 2012;25(75):9-20.
  16. Zar A, Hossaini S, Asgari H, Safari M. Assessment of temperament (Mizaj) in active and inactive people. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2017;8(3):363-8.
  17. Safari MA, Koushkie Jahromi M, Zar AS, Khormai F. Relationship between hot and cold mizaj and Big-Five factor structure in young girls. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2017;8(2):147-54.
  18. Banaee E, Pouladi S, Bahreini M, Tahmasebi R. Relationship between temperament and communication skills of nursing and midwifery student of Bushehr University. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2019;9(4):297-308.
  19. Mahmoodi maymand M, Keshavarz A, Rahmani N. Iranian traditional medicine in management: the role of temperament on employability skills. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2014; 5(1):82-93.
  20. Mojahedi M, Naseri M, Majdzadeh R, Keshavarz M, Ebadini M, Nazem E, et al. Reliability and validity assessment of Mizaj questionnaire: a novel self-report scale in Iranian traditional medicine. Iranian Red Crescent Medical Journal. 2014;16(3). doi: 10.5812/ircmj.15924 <https://doi.org/10.5812/ircmj.15924>
  21. Vallerend R, Pelletier L, Blais M, Briere N, Senecal C, Vallieres E. The Academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. Journal of Educational and Psychological Measurement. 1992; 52:1003-17. <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>
  22. Weisani M, Lavasani MG, Ejei J. The role of achievement goals, academic motivation, and learning strategies in statistics anxiety: Testing a causal model. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2011;15:1881-6. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.020>
  23. Tamnaeifar M, Seddighi arfaei F, Maspi A. An investigation about the relationship between personality traits, advanced motivation and learning styles among university students. Higher Education Letter. 2014;7(25):145-58.
  24. Sohrabvand F, Nazem E, Tansaz M, Keshavarz M, Hashem Dabaghian F, Nikbakht Nasrabady A, Ghoosheghir SA, Bioos S, Mokaberinejad R. Investigation of the Personal and Uterine Humor in infertile women referred to Vali-E-As Hospital of Tehran, Iran in 2012. The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility. 2014;17(94):10-9.
  25. Mohammadi G, Naseri M, Movahed M, Dorosti MA. The association between basal metabolic rate and temperament in iranian traditional medicine point of view. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2017;8(1):29-34.
  26. Mahdizadeh R, Safari S, Kabiri SD. Relationship between temperament and physical activity level in nonathlete university students. Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2013;4(1):35-40.
  27. Nader F, Ahmadi A, Faghih F, Zare L, Rashidian H, Ahmadi M. Investigation of the association between socioeconomic indicators and dormitory resident students' nutrition status in Shiraz University of Medical Science. Journal of Knowledge and Health. 2009; 4(3): 13-18.
  28. Nouhi S, Hoseini M, Rokhsarizadeh H, Saburi A, Alishiri G. Progress motivation among Baqiyatallah University of Medical Sciences students and its relationship with academic achievement. Journal of Military Medicine. 2012;14(3):200-4.
  29. Roohi G, Asayesh H. Students' Academic motivation in Golestan University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2012;12(3):152-9.
  30. Rezakhani S. A survey on the intrinsic and extrinsic motivation and academic achievement of the students in Islamic Azad University Roudehen Branch Journal of Modern Thoughts in Education 2007;2(6):85-106.
  31. Bakhshandeh bavarsad M, Hakim AS, Azimi N, Latifi M, Ghalvandi H. Nursing students viewpoints about educational motivation and its related factors in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. Research in Medical Education. 2015;7(1):35-44. <https://doi.org/10.18869/acadpub.rme.7.1.35>
  32. Tamannaifar M. R., Gandomi Z. Correlation between achievement motivation and academic achievement in university students. Journal of Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences. 2011;4(1):15-9.
  33. Mojahedi M, Naseri M, Majdzadeh SR, Keshavarz M, Ebadiani M, Nazem E, et al. A review on identification mizaj (Temperament) indices in Iranian traditional medicine (ITM). History of Medicine Journal. 2012; 4(12): 37-76.